

Bazı tipik Osmanlı gürzlerini (bozdoğan ve topuzlar) gösteren bir çizim

kaldırma bir nevi spor halini almıştı; IV. Murad'ın "idman topuzu" denilen farklı ağırlıktaki gürzleri kullandığı bilinmektedir.

Askerlerin ve küçük rütbeli subayların kullandığı gürzlerin sadeliğine karşılık yüksek rütbeli subaylarla padişahların gürzleri genellikle birer kuyumculuk şaheseridir. Bu gürzlerin altın ve gümüş kakmalarla ve zümrüt, yeşim, yakut, firuze, akik gibi kıymetli taşlarla süslenildiği görülür. Değerli gürzler genellikle tören ve gösteri silâhı olarak kullanılmıştır. Topuz kısmı hayvan başı şeklinde ve boynuzlu bir tür gürz de daha çok İran'da saray merasimlerinde taşınmıştır. Yine murassa' olan bu gürzlerin topuz kısmı genellikle Doğu'nun mitolojik hayvanları ve temsilî cin başları şeklindedir. Ateşli silâhların ortaya çıkışı ve buna bağlı olarak savaş tekniğinin değişmesiyle birlikte gürz de değerini yitirmeye başlamış ve XVIII. yüzyıldan itibaren tamamen terk edilmiştir. Halen başta Topkapı Sarayı ve Askerî Müze olmak üzere Türkiye'de ve Türkiye dışında birçok müzede çok değerli gürz örneklerine rastlanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sâbî, *Rusûmü dâri'l-hilâfe*, s. 80, 91; İbn Bîbî, *el-Evâmîrü'l-âla'iyye*, s. 97, 215, 277, 280, 338, 398, 401, 420, 503, 530, 572, 641;

Sübkî, *Mu'îdü'n-ni'âm ve mübîdü'n-ni'âm*, Beyrut 1407/1986, s. 34; Kalkaşendî, *Şubhu'l-a'sâ*, II, 142; Solakzâde, *Târîh*, s. 63; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 56, 81, 605; Ahmed Cevad, *Târîh-i Askerî-i Osmânî*, İstanbul 1297, I, 150-151; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, I, 217, 377; II, 178; M. Sercer, *Staro Oruzje na Motki*, Zagreb 1972, s. 31-56; Hasan-ı Enverî, *İşlâhât-ı Divânî-yi Devre-i Gaznevî ve Selçûkî*, Tahran 2535 şş., s. 142; R. Eldood, *Islamic Arms and Armour*, London 1979, tür.yer.; M. Altay Köymen, *Alp Arslan ve Zamanı*, Ankara 1983, II, 260; Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Devrinde Eyyûbiler Devleti*, İstanbul 1983, s. 153; Mahmûd Şit Hatîb, *el-'Askeriyyetü'l-'Arabîyyetü'l-'İslâmîyye*, Kahire 1403/1983, s. 117; Bahaeddin Ögel, *İslâmî-yetten Önce Türk Kültür Tarihî*, Ankara 1984, s. 248; Metin Sözen — Uğur Tanyeli, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1986, s. 95; Mustafa Zeki Terzi, *Abbâsiler Döneminde Askerî Teşkilât* (doktora tezi, 1986), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 160; Sertoğlu, *Tarih Lügati*, s. 57, 127; Emine Uyumaz, *Selçuklular Döneminde Askerî Teşkilât* (yüksek lisans tezi, 1992), Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 154-155; Ahat Vural Bikkul, "Topkapı Sarayı Silâh Müzesindeki Eserler", *Türk Etnografya Dergisi*, sy. 2, Ankara 1957, s. 35-52; "Bozdoğan", *TA*, VIII, 5; "Gürz", a.e., XVIII, 232-233; Pakalin, I, 241, 689-690; III, 345, 520; İbrahim Kafesoğlu, "Selçuklular", *IA*, X, 354; "Bozdoğan", *İst.A*, VI, 3060-3061; "Gürz", "Salak veya Salık", "Sahik", "Silah", *SA*, II, 667; IV, 1749, 1806, 1813-1814.

TÜLİN ÇORUHLU

GÜVEN, Dursun Nuri Feyzi

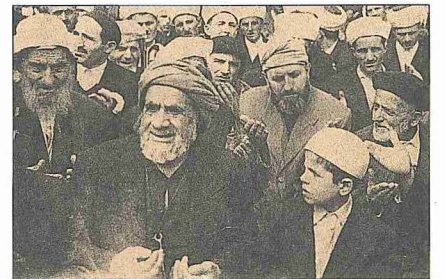
(1883-1977)

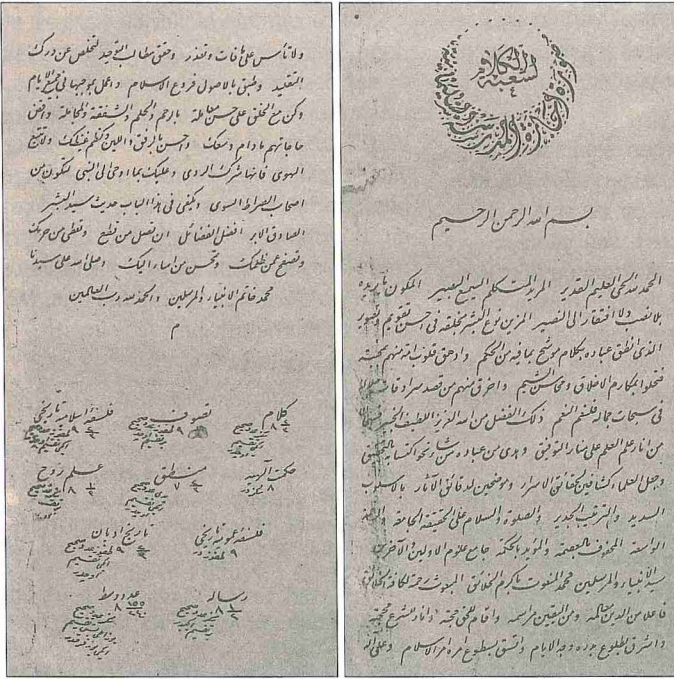
Cumhuriyet devri müderris
ve Nakşî şeyhlerinden.

Van'dan göç edip Trabzon'un Of ilçesine bağlı Büyükköy'e yerleşen ve Güvepli lakabı ile anılan Abdülaziz Efendi'nin torunlarından Yakub Efendi'nin oğludur. Doğum yerine nisbetle Çalekli Dursun Efendi olarak tanınır. Hâfızlık yapmaya başladığı yedi yaşında babasını kaybetti. Dokuz yaşında iken Hemşinli Ahmed Efendi'nin yanında hâfızlığını bitirdi ve Karakaş Ahmed Efendi'den Arapça öğrenmeye başladı. Hocasının ölümü üzerine Çaykara'nın Akdoğan köyüne giderek Tayyib Zühdü Efendi'nin talebesi oldu. Bu sırada annesi vefat ettiğinden tahsiline bir süre ara verdi. Bir müddet sonra hocası Çalek (Sıraağaç) köyüne gelince tahsiline kendi köyünde devam etti. Tayyib Zühdü Efendi'nin birkaç yıl sonra Çaykara'ya dönmesi üzerine İstanbul'a gitti. Bazı medreselere kısa bir süre devam etti, ardından memleketine giderek Tayyib Zühdü Efendi'nin yanında tahsilini tamamladı. Hocasının kardeşi Velizâde Hasan Hilmi Efendi'den ferâiz ilmini öğrenip icâzet aldıktan sonra tekrar İstanbul'a döndü. Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi'ne girerek Medrese-i Sahn'ı bitirdi. 1922'de Süleymaniye Medresesi Kelâm ve Hikmet Şubesi'nden mezun oldu ve dersîâm unvanını aldı.

Dursun Nuri Feyzi Arapça ve Farsça'nın yanı sıra Almanca da öğrendi. Bir süre Meşihat Dairesi'nde çalıştıktan sonra alay imamlığı yaptı. Ardından Medresetü'l-kudât'tan mezun oldu ve Ka-

Dursun Nuri Feyzi Güven'in bir icâzet merasiminde dua ederken çekilmiş fotoğrafı (solunda Nakşî meşâyhinden Karahasanzâde Mehmed Efendi, sağında Çaykara eski müftüsü Yusuf Bilgin görülmektedir)

radeniz bölgesindeki medreselerin müfettişliğine tayin edildi. 23 Ekim 1923'te, bölgenin ileri gelen âlimlerinin de görüşlerine tercüman olmak amacıyla *Sebîlürreşâd* mecmuasına gönderdiği bir yazıda, Cumhuriyet'in Türk milletinin dinî değerlerinden uzaklaştırılması düşüncesiyle ilân edilmesinin kabul edilemez olduğunu belirtti. Medreselerin kapatılmasının ardından Of'ta açılan İmam-Hatip Mektebi'nde müdürlük yaptı (1925). İki yıl sonra bu görevinden ayrılarak Havza'nın dağ köylerinden birine yerleşti.

Siyasî gerginliğin azalması ve bazı af kanunlarının çıkmasından sonra (1933) Karadeniz bölgesini dolaşan Dursun Feyzi Trabzon, Giresun, Ordu ve Samsun'da vaazlar verdi. 1938'de köyüne döndü ve bir yıl sonra Hayrat'a bağlı Hunded'ze (Güneşli) bulunan Çaykaralı Tâhir Efendi'ye ait medresede gayri resmî olarak İslâmî ilimleri okutmaya başladı. Arapça yazdığı bazı risâlelerini de yayımlamak amacıyla 1950 yılında hacca gitti. Ancak kitaplarını neşretme imkânı bulamadığı gibi yolculuk esnasında bunların bir kısmını kaybetti. Vefatına kadar süren tadrîs ve irşad faaliyeti sırasında yüzlerce öğrenci yetiştirdi. Son devir kıraat âlimi Mehmet Rüşdî Aşikkutlu, kayınbiraderi Nakşî şeyhi Mahmut Ustaosmanoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çeşitli görevler yapan Remzi Yavuz, Osman Niyazi Atay, Hüseyin Hatipoğlu, Hüsnü Lostar ve Kâmil Küçük belli başlı öğrencileri arasında yer alır. Çayka-

ralı müderris Hasan Ramî Yavuz da kendisinden istifade eden âlimlerdendir.

Dursun Feyzi Efendi Çaykara'da tahsil görürken Nakşî tarikatının yöredeki meşhur şeyhlerinden Ferîd Efendi'ye, daha sonra Gümüşhaneyi Ahmed Ziyâeddin Efendi'nin halifelerinden Vîzena Ahmed Efendi'ye intisap edip hilâfet aldı. Of yöresinde pek çok kimseye tarikat dersi veren Dursun Feyzi Efendi, 1957'de İstanbul'da görüştüğü Ali Haydar Efendi'nin de halifesi oldu.

Üç hanımından on çocuğu olan Dursun Feyzi Efendi 22 Şubat 1977'de köyünde vefat etti. Oğullarından Süleyman Samî Güven, Sıraaçık köyünde Kur'an kursu öğreticiliği görevi yanında medrese programına bağlı olarak öğrenci yetiştirmeye devam etmektedir.

Sebîlürreşâd mecmuasında yayımlanan bir yazısında (XXIII/574 [1339], s. 28), Türk hukuk ve ahlâk sisteminin hıristiyan Batı ülkelerinden aynen alınarak oluşturulmasının millî benliğimizi sarsacağını, Batılı ülkelerin dinî ve içtîmâî değerlerimizi yok etmek amacıyla çağdaşlık gibi bazı kavramların arkasına sığınarak faaliyet gösterdiklerini söyleyen Dursun Feyzi Efendi, kırk yıl boyunca sürdürdüğü tadrîs ve irşad faaliyetiyle Karadeniz bölgesinde ve özellikle Of civarında dinî hayatın kesintiye uğramadan devam etmesinde önemli rol oynamıştır.

Dursun Feyzi Efendi'nin yazdığı risâlelerin bir kısmı çıkan bir ev yangınında

kütüphanesiyle birlikte yanmıştır. Bu arada bir eseri *Muhtârü'l-ehâdis Tercümesi* adıyla yayımlanmıştır (İstanbul 1964). Süleyman Samî Güven'in bildirdiğine göre *Münkizü'l-felâsife ve muz-hirü'l-hakîka* (Mekke 1949), *Tevhid ve İsrâk* (İstanbul 1920), *Ahlâk ve İnanç Öğütleri* (Giresun 1956), *Âhîret Hakikatleri ve Dirilmek Hikmetleri* (Trabzon 1970) adlı risâleleri de basılmış olup bunların nüshaları kendi özel kütüphanesinde bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Veli Ertan — Hasan Küçük, *Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi, Din Müesseseleri ve Din Âlimleri*, İstanbul 1976, s. 25; Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Üleması*, İstanbul 1980, II, 25; a.mlf., *Yürüyenler ve Sürünenler*, İstanbul 1991, s. 154-155; Haşım Albayrak, *Of ve Çaykara*, İstanbul 1990, s. 71-72; SR, XXIII/574 (1339), s. 28.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

GÜVERCİNLİK

Türk şehir mimarisinde özellikle güvercinlerin barınması için binaların dış cephesine yerleştirilen veya oyulan küçük kuş yuvası (bk. KUŞEVİ).

GÜZELCE ALİ PAŞA

(bk. ALİ PAŞA, Güzelce).

GÜZELCE HASAN BEY CAMİİ

Tekirdağ Hayrabolu'da XV. yüzyılın sonuna ait cami.

Hayrabolu ilçe merkezinde mahallin en büyük camii olup II. Bayezid'in damadı Güzelce Hasan Bey tarafından yaptırılmıştır. II. Bayezid'in Güzelce Hasan Bey'e verdiği, Dimetoka'daki Cisriergene kazasına bağlı Dânişmendli ve Midyeli köylerinin gelirleri Hasan Bey tarafından bu camiye vakfedilmiştir.

Balkan Savaşı öncesindeki bir depremde ciddi şekilde hasar gördüğü bilinen cami yan duvarlarda, kubbelerde ve minare gövdesindeki çatlaklarla uzun süre harap vaziyette durmuş, 1966'da Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyon sonunda avlu ve son cemaat yeri revaklarının kubbeleri dışında tamamen tamir edilmiştir. Cami günümüzde oldukça bakımlı ve ibadete açık durumdadır.

Caminin harim kısmı enlemesine gelişen bir plan göstermektedir. Mihrap önündeki geniş mekânı örten, çapı 10